

Az emberek igenis akarnak kortársat vásárolni

Beszélgetés Sáfár Zoltánnal

JANKÓ JUDIT

A Godot Galéria társtulajdonosa, Sáfár Zoltán egy új kortárs képzőművészeti központot hozott létre Godot Kortárs Művészeti Intézet (Godot Institute of Contemporary Art – Godot I.C.A.) néven a Goldberger gyár területén, amely 2019 októberében a 4. Godot Young Generation Art Fair megrendezésével nyílt meg. Sáfár Zoltánnal beszélgettünk arról, mi is ez a kezdeményezés, és főleg, hova tart, s mi lesz belőle később.

Múzeumként emlegeted az új központot, de a hivatalos neve intézet. Gondolom, az elnevezés a vállalt feladatkörök miatt érdekes.

SÁFÁR ZOLTÁN: Korábról indítanám a választ. Biztos vagyok benne, hogy mindenki, aki ezen a területen dolgozik, jó szándékkal akar hozzátenni a témához, és mindenkinek ugyanaz a célja: a kortárs művészet ügyének előremozdítása. Húszéves a Godot, ilyen hosszú galériás múlttal a hátunk mögött volt időnk felmérni és átgondolni, hogyan áll ma Magyarországon a kortárs képzőművészet helyzete, és abban galériaként milyen szerepünk lehet. Ez egy nagyon kicsi piac, logikus irány a külföld felé kacsingatás, de pár berlini és vilnai art fair után beláttuk, hogy a külföldi vásárolás nem a mi utunk. Nagy akadály, hogy nem beszélünk tökéletesen nyelveket, másrészt a művészkörünk épp az az idősebb vagy középgenerációs korosztály, akiket nem lehet külföldön úgy bevezetni, mint a fiatalokat. Arra jutottunk, hogy hatékonyabban tudjuk a pénzünket az országban elkölteni, mint külföldön. Következő lépésként elkezdtünk az egykori MEO-hoz hasonlatos intézmény koncepcióján gondolkodni, amelynek ráadásul hosszú távon is biztosított a fennmaradása.

Örülök, hogy megemlíted a MEO-t, mert nekem is – és gondolom sokaknak – eszembe jutott a megnyitón a példája. Mitől lesz életképebb a GICA?

S. Z.: Mielőtt megnyitottuk a GICA-t, beszéltem a szakma jeles képviselőivel, köztük Kováts Lajossal, és arra jutottam, ha olyan szolgáltatásokat tudunk nyújtani a szcénának, amelyet rajtunk kívül senki, még a múzeumok sem, csak akkor van jövője az intézménynek. Közép, illetve rövid távú célunk, hogy a jegybevételből fenntartható intézmény legyen. A MEO-ra visszatérve, talán túl korán jött, nagyon messze volt a központtól, s hiába a tágas, háromezer négyzetméteres tér, egy kortárs múzeum nem tud tömegeket vonzani a külvárosba. Nem volt szerencsés az sem, hogy több tulajdonos ízlését, akaratát, érdekét kellett összeegyeztetni. Szeretném elkerülni azt is, amit a Tűzraktér esetében tapasztaltunk, hogy a büfé elvitte a show-t, ezért tervezem ugyan rendezvényekre kiadni a teret, de mindenképp különválasztva azt a képzőművészeti intézet tevékenységétől.

Visszatérve a múzeum-intézet témakörre, kutatómunkát is végeztek majd, vagy gyűjteményt építetek?

S. Z.: Az definiálja a múzeumot, hogy gyűjteménye van? Ezt egy perc alatt ki tudjuk pipálni. Szerintem azonban nem ez a lényeg, a közönség a kutatómunkát sem látja. Mi pályázatokat fogunk kiírni kiállításokra művész-kurátor párosoknak.

A múzeum hagyományosan beleszól a „kánoncsinálásba”, ilyen ambícióitok is vannak?

S. Z.: Ez az aspektus engem nem érdekel. Majd eldől, hogy amit kiállítunk, bekerül-e a kánonba, vagy sem. Az egyik legnagyobb hiba, hogy a múzeumok a szűk szakmának készítik a kiállításait, keveset költenek a marketingre. Egy kiállítás valójában show, nem létezik varázslat nélkül, és aki miatt az egész létrejön, az a művész. Nem becsüljük meg eléggé művészeinket, ha nem hívunk meg nézőket az előadásaikra. Ez itt egy színház a Goldberger gyár területén, vannak lámpák, kulissza, színpad. Nagy öröm volt a Young Art Fair esetében, hogy buszos csoportok jöttek az ország minden tájáról, és diákoknak tartottunk rögtönzött tárlatvezetéseket.

Milyen brand épül az intézet köré?

S. Z.: Ez nem az én asztalom, hanem a kurátori csapaté. Az én felelősségem az, hogy milyen pályázatokat írunk ki. Három kurátorral – Laczkovich Borbálával, Cserhalmi Lucával és Gereben Katalinnal – dolgozunk együtt, ők állították össze a Young Art Fair anyagát is egy többfordulós pályázat során. A végén hat díjat osztottunk ki. A fődíjas lehetőséget kap önálló kiállítás létrehozására a Godot Galériában, és részt vehet a többi díjazottal együtt a galéria tíznapos mezőszemerei művésztelepén.

SÁFÁR ZOLTÁN a Godot Kortárs Művészeti Intézet (Godot Institute of Contemporary Art – Godot I.C.A.) megnyitóján

A továbbiakban is pályázatokat fogunk kiírni. Szeptember közepén zárult az első, amelyre 160 anyag érkezett be; külföldről is sokan jelentkeztek. Örömteli meglepetés volt, hogy egyetemek is pályáztak, így a MOME és az Eszterházy Károly Egyetem Művészeti Kara is beadott anyagot. Érdekes szituáció, hogy állami oktatási intézmény pályázik egy magánpénzből létrehozott vállalkozás programjára.

Ez azt is jelenti, hogy a kortárművészeti múzeumi rendszer hiányos?

S. Z.: Mivel nincs ráhatásom a múzeumi rendszerre, ezért üres kritizálásba nem mennék bele. Azt keresem, ahol hatással lehetek. Tenni szeretnék valamit.

Akkor másképp kérdezem: ha lenne olyan poszt, hogy kortárs képzőművészeti miniszter, és téged választanának meg rá, mihez nyúlnál először?

S. Z.: Abban a pillanatban kötelezővé tenném a honoráriumot a művészeknek a múzeumi kiállítások után. Nem lehet úgy kortárs képzőművészeti kiállítást rendezni, hogy minden résztvevő kap érte fizetséget, egyedül a művész nem, aki a kiállított

tárgyakat létrehozta. A csoportos tárlatokon sem lehetne egyetlen képet se kitenni úgy, hogy a művész nem kap érte pénzt. Jelenleg, ha Magyarországra jön egy külföldi művész önálló kiállítással, honoráriumot kap, ám a magyar művész nem kap semmit. Lengyelországban négy éve vezették be, hogy kötelező honoráriumot fizetni. A magyar művész még útiköltség-térítést sem kap, pedig egy hónapon keresztül naponta járhat akár vidékről installálni, programokon részt venni. Az intézmények hozzáállása,

A Godot Kortárs Művészeti Intézet (Godot Institute of Contemporary Art – Godot I.C.A.) megnyitóján

Fotó: Dóme László

Fotó: Dóme László

Képek a megnyitóról. Az előtérben **DRMÁRIÁS** *A Paradicsomban* (2017, akril, vászon, 80x100 cm) című festménye

része vagyok én is, ártunk is és javítunk is mindannyian. Nagy kitörési pontokat nem látok. Inkább azt veszem észre, hogy mindenki a külföldi mintát másolja, és nem adaptálja Magyarországra.

A galériák weboldalán olyan sok művészt látunk, amennyivel nem lehet érdemben foglalkozni. Benne van a rendszerben a művészek csalódása. És akkor megint ugyanoda jutunk: kulcskérdés a művészekkel való bánásmód. Ők vannak a központban, az ő műveiket értékesíti a galéria, az ő művészetüket mutatja be a múzeum. Egy fiatal művész meg van illetődve, ha egy galéria foglalkozni akar vele, belemegy a kizárólagos szerződésbe, és a galériák ezt erőltetik, mert ez a külföldi minta. Csakhogy ott eltartja egy galéria a művészeit.

Benneteket is sokan támadtak a Godot Young Art Fair kapcsán, hogy kihasználjátok a művészeket, és a gerillaár azt jelenti, hogy áron alul kínáljátok a műveket.

S. Z.: Négy évvel ezelőtt, az első vásár megrendezésekor fontos része volt az ötletnek, hogy a fiatalokat tanítsuk meg arra, hogyan helyezkedjenek el a szcénában, és miként képviseljék magukat. Nem volt mesterük, aki megtanította volna őket árazni. A galeristák szerint bécsi árakat kell tartani, mert különben gyanúsán olcsó a magyar művészet. De miért nem a nepáli vagy kijevi árakhoz igazodunk? A 65 éves feLugossy Lászlónak, aki a mi piacunkon ismert művész, a belső teremben látható munkája 600 ezer forint. Hiteles, ha 400–500 ezer forintért tesszük ki egy teremmel arrébb a 25–30 éves fiatalokéit?

miszerint a művész majd jobban ad el a kiállítás után, és lesz bevétele, elég cinikus. A második intézkedéssel bevezetném a művészek részére az általános 15 százalékos „egyenadót”. Ne kelljen a művészeknek számlákat gyűjteni, mindenki fizessen egységesen.

Az sincs rendjén, hogy majd’ minden művész tanítani kényszerül. Át is kéne nevezni a Képzőművészeti Egyetem Tanárképző Művészeti Egyetemnek, mert lassan mindenki tanár lesz, és a festést csak hobbi-ként műveli, vagy elhagyja a pályát. A művészek helyzete tragikus. Nincs egyetlen ismert és gazdag művészünk sem. Egy bankfiók vezetője

havi egymilliót keres tartósan, éveken, évtizedeken keresztül, de egy művészt se tudok, aki tíz éven át ezt a havi jövedelmet megkeresné.

Ebben a helyzetben hogy realizálódnak a befektetési célú vásárlások?

S. Z.: Ha nincs piac, nincs befektetés. Szerintem a hazai kortárs piacon 500 millió forint körüli összeg forog nagyságrendileg. Ez egy torzított piac, torzítja minden szereplője. A művész és a galériás is – aki elfogadja a körülményeket, tudja, hogy nincs elég pénz a rendszerben, de viszi a megnyitóra otthonról a pogácsát, a bort és a barátot ingyen hegedülni. Mindenki úgy csinál, mintha lennének valós piaci folyamatok. Nem akarok álszent lenni, a rendszer

Ha az 500 millió forintos forgalomra gondolkodok – használjuk ezt a becslést – akkor ez elkészerítően alacsony, másrészt annyira kevés, hogy nem is nehéz emelni rajta. Ám a forgalomnövekedés feltétele, ha elengedjük az árázából azt, hogy a bécsi árakhoz kell igazodni. 150 ezer forint sok ember havi bére, itt pedig egy kezdő művész megkapja a tudásáért, a művészetéért. Nem szégyen az, ha egy művész meg akar élni a művészetéből, a cél, hogy minél több olyan művész legyen, aki ebből él.

Mindenki azt mondja, hogy a piramist felülről kell felépíteni, de mi van, ha ez tévedés? Mi most megpróbálunk alulról építkezni. A Godot Young Art Fair négy éve alatt többszázán vásároltak, olyanok is, akik még sosem vettek kortársat. Nem egy gyűjtőt mi neveltünk ki. Bejött idén az egyikük, aki elmesélte, hogy az első vásárláskor vette az első műtárgyát, azóta egy nyolcszáz darabos kollekción épített fel, igaz, tőlünk csak tíz művet vásárolt, a többit másoktól. Tehát, amit mi csinálunk, az a többieknek is jó. A következő lépés az, hogy kell egy olyan művész, aki a közönség körében szupersztár, kell, hogy a vásárlók vágyódjanak egy művész munkái után. Egyébként épp azért nem rakom ki a netre az árakat, mert nem vagyok a szakmám ellensége. Nem akarom rontani senkinek az esélyeit. Ha kimegy Bécsbe, ne legyen fönt a neten egy alacsony ár, így az nem publikus.

Elmondanád, milyen szempontokat érvényesítesz az árázásokor?

S. Z.: Faktoráron kínáljuk a műveket, a faktorár a művészhez kötődik, azt a teljesítményével éri el. A művész faktorárát a kép méretével szorozzuk meg. A legalacsonyabb faktorár nálunk 500 forint, egy 50×50-es kép esetében az ár 100×500, azaz 50 ezer forint. Ez a legolcsóbb ár. Ha egy művész sokat elad, emelünk a faktorárán.

Azt szeretnénk, hogy minél több kép forogjon. A kortárs aukcióknak az a nehézsége, hogy a művészek nem is feltétlenül akarnak eladni, elég, ha magas áron bent vannak a katalógusban. Csak az a fontos, hogy legyen leírva a magas ár. Én viszont azt gondolom, az emberek igenis akarnak kortársat venni, ha ki tudják fizetni.

Mi a következő lépés?

S. Z.: Azúr Kinga szobrászművész kiállítása október 25-étől, majd a Heti Betevő jótékonysági tárlata és aukciója. December végén bezárunk és felújítunk. A legmodernebb múzeumi

feltételek megteremtésére törekszünk, a betonfalakra gipszkarton borítást és mögé faburkolatot teszünk, hogy egyszerű legyen installálni. Mobil falaink is lesznek, hogy a teret sok mindenre lehessen használni. Rezidenciaprogramot is tervezünk műtérrelakásokkal. A felújítás során mindent automatizálunk: lesz robotporszívó, beléptetőkapu, internetes jegyvásárlás, mobilalkalmazás, amely felismeri a műalkotásokat, és megjeleníti az információkat, önkiszolgáló jegypénztár, amely bankkártyát és készpénzt is elfogad. Nekem pedig az a dolgom, hogy megteremtsem a zizegést az intézet körül, amely egy nyitott és varázslatos hely lesz a szándékaim szerint.

AZÚR KINGA: IRKTIX, 2019, rozsdamentes acélszövet, vas, led, 320×60×140 cm

Fotó: Polinszky Tiber Gyula